

GALERIJA FORUM

GF

PREDRAG NEŠKOVIĆ

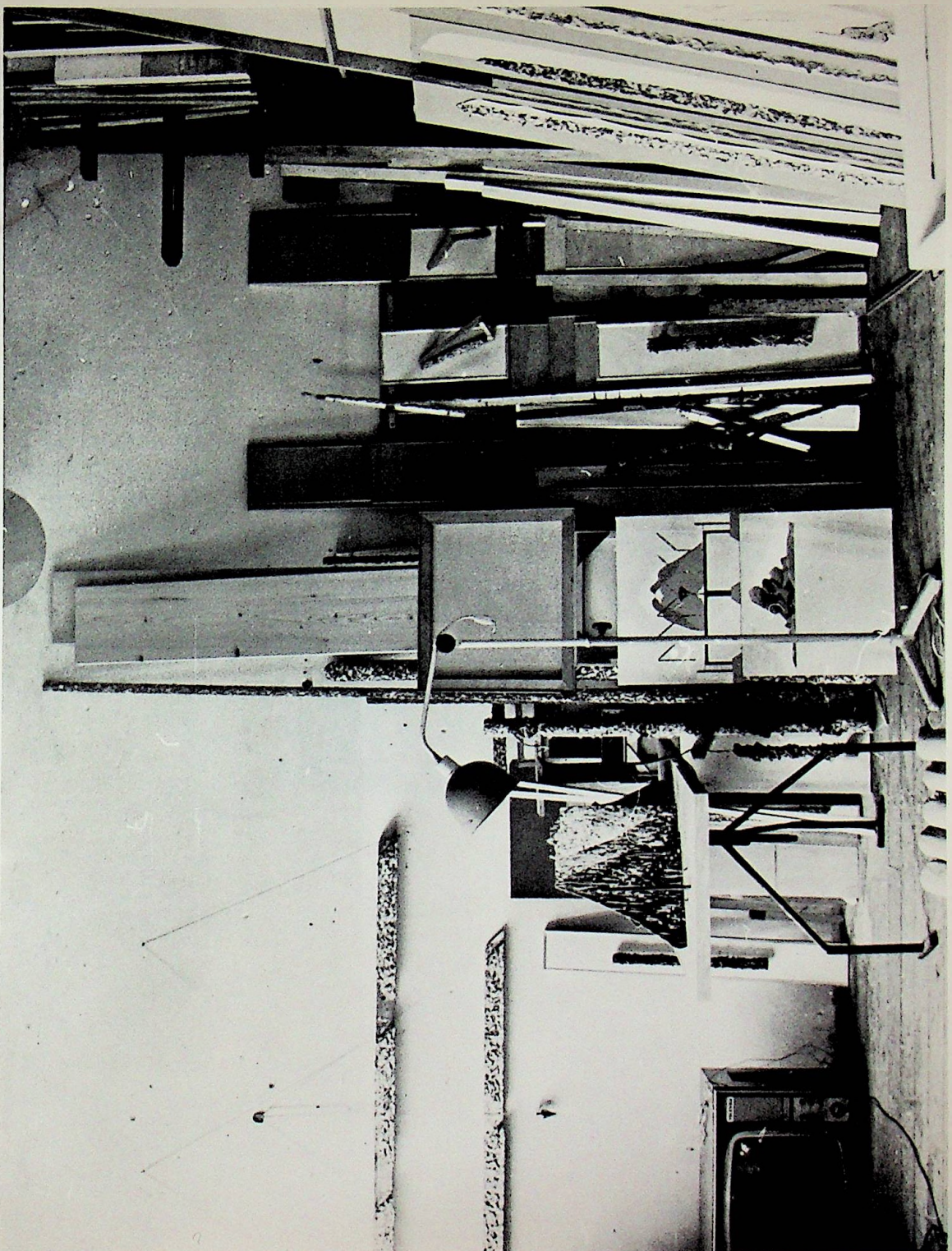
GALERIJA FORUM
CENTRA ZA KULTURU I INFORMACIJE ZAGREBA

Predrag. N

SLIKE I OBJEKTI

ZAGREB • NIKOLE TESLE 16

22. IV. – 11. V. 1980.

BIOGRAFIJA

PREDRAG NEŠKOVIĆ, slikar, rođen 13. septembra 1938. godine u Bijeloj (Crna Gora).

Završio Akademiju za primjenjenu umjetnost u Beogradu u klasi profesora Mihaila S. Petrova 1965. godine.

Studijska putovanja: Italija, Francuska, Njemačka, Engleska.

Adresa: atelje Staro sajmište 28, Beograd, tel. 325-643.

Na posljednjem Bijenalu u Veneciji Predrag Nešković privukao je pažnju internacionalne kritike kao jedan od najznačajnijih umjetnika u jugoslavenskom paviljonu (ostali izlagači bili su Friščić, Mojović, Perčinkov, Hadži Boškov, Sijak i Grupa Sempas). Njegovi radovi s izložbe u Rimu, 1979. godine, slikani u inovativnoj maniri ostaju u okviru onih već prikazanih na izložbi u Veneciji, a s druge strane predstavljaju i prekid s njegovom slikarskom prošlošću. Jer uistinu Nešković je ranije smatran jednim od predstavnika beogradskog figurativnog slikarstva, tako da u oktobru 1971. godine, prilikom manifestacije „Tjedna Beograda u Rimu“, Muzej Moderne umjetnosti iz Beograda upriličuje izložbu dvanaestorice beogradskih figurativnih slikara, i upravo je on jedan od sudionika figurativne umjetnosti svoga grada zajedno sa nama poznatijim Veličkovićem, Otaševićem i neosurrealističkom Grupom „Medial“. Tko je vidio tu izložbu, ostat će iznenađen, nadam se u pozitivnom smislu, gledajući sadašnje radove Neškovića, koji su bez daljnega, dokaz domašene zrelosti umjetnika. Zato je dobro da umjetnik smatra svoja sadašnja istraživanja odrednicom, jer ona to upravo i jesu. Kada sam na posljednjem Bijenalu vidio njegove radove, požalio sam da ih ranije nisam poznao, jer bi oni zacijelo utjecali na moju nedavno izašlu studiju „Terzo Occhio“, br. 11 o korijenima trivjalnosti u umjetnosti, a napose u dijelu koji se odnosi na „fekalijski štap“ ili u ontogenezi boje zemlje. Jer, nema sumnje da upotrebom boje Nešković upućuje na zemlju, kao što i sama tema naslova „Niveliranje brda“ to potvrđuje. Uostalom sam Neškovićev postupak, sveden na istiskivanje boje iz tube, u vidu kromatske fekaliije, koje se važnost može pojmiti samo ako krenemo od etimoloških definicija zemlje (po Thass-Thienemannu, riječ terra potječe od ter-sa što bi se moglo povezati s grčkim izrazom τέρεσμα, što znači isušiti, usahnuti, i na latinskom torreo-ere, „isušiti na suncu“. U engleskom se upotrebljava izraz „dry land“ „kopno“, ali književno značenje je „suha zemlja“.).

Čini mi se da takav način stvaranja sadrži u sebi nesvjesne porive, koji vuku korijene iz infantilnih potiskivanja, kao i kod svakog slikara, iako ne uvijek u tako očevitim formama, kao što je to slučaj kod Neškovića, koji svojim „CJEPANICAMA“ upućuje na hiperbolu tzv. „fekalijskog štapa“, a prema Freudu upućuje na falični supstrat. Ustvari, ovi radovi Neškovića prikrivaju jednu mnogo dublju psihičku motivaciju no što je usvajanje opozicije, koje sama slikarska vještina potiče, i zbog toga su predstav-

ljeni kao istinska i prava ostvarenja nesvjesnog, kojima je uspio doseći psihičku asocijaciju zemlje i boje.

Zato smatram Neškovićevu tvrdnju: „Volim kad slikam da to radim više iz neznanja, nego iz znanja“, potvrdom koja do krajnosti ističe želju za dominacijom nesvjesnoga, a ne svjesnoga. To je i razlog što, njegova sadašnja istraživanja, nisu samo prekid sa prošlošću, nego istinski obrat u njegovom stvaralaštvu. Nešković je, ustvari, prešao iz jednog slikarstva, motiviranog izvanjskim, na slikarstvo unutarnje motivacije, koje pruža još velike mogućnosti istraživanja. Po mom mišljenju, to je značajan prevrat koji produbljuje određene spoznaje, već nagovještene u njegovom figurativnom periodu. Nesvjesno, Nešković potvrđuje da boja simbolizira inkrustaciju, baš kao i kora zemlje, koja dobiva konkretnu vrijednost tek u svojoj isušenosti. Činjenica, da prednost daje akriliku a ne ulju, možda je duguje istoj motivaciji koja Tapiesa navodi da se opredjeli za pjesak kao materijal. Ovakav izbor upućuje na izvjestan kreativan otpor prema nekontroliranim instinktima, otpor koji se očituje naročito u slikama gdje upotreba spužve sadrži u sebi onu istu ideju pročišćavanja. S druge strane, ako se udaljimo od ovakvog psiho-analitičkog tumačenja, ne smijemo zanemariti, naročito u slučaju „CJEPANICA“ objektivnu nadoknadu za materijski aspekt, koji se pojavljuje baš u vrijeme informela, isto kao što je kod „NIVERLIRANJA BRDA“ evidentna težnja za umanjnjem pa i najmanje slučajne povezanosti sa zemljom, iako je ona u biti prisutna, kao psihološki motiv, kao želja da se u prirodnom neredu suštanstvenošću uspostavi red, da bi se dobila određena sinteza.

Tako stvarajući, Nešković, uspjeva obilježiti, ili bolje rečeno materijalizirati na platnu „nove horizonte“ slikarstva.

Neki ljudi su zapanjeni izgledom mojih novih slika, kao da to nisam ja napravio, drugi opet, istina rijetki, pristaju na njih ... a to me tek čudi!

Kad osjetim da potkradam sebe to je znak da treba poći sa suprotne strane. Ništa ne objašnjavam, ja pokazujem! Sumnjam u tuđa djela kao i u svoja, s time da ponekad povjerujem da sam na dobrom putu kad gledam stare slike.

Ako hoćete prihvatite ovo što vam nudim, ako ne — ostanite tamo gdje jeste! Za sve moguće slike koje iz mojih slika izlaze u svijesti gledalaca, zadržavam pravo na sebe. Volim kada slikam da to radim više iz neznanja, nego iz znanja. Meni uopće nije važno što je na slici. Važno je da netko pristane na tu ideju. Ostajem pri tome što je u meni, što me produžava, a ne pri onome što se našlo na slici. Slikaru je ostalo malo tonova da sa njima radi. Tonovi su dobili svoje simbole, postali su azbuka. Azbuka je ograničena.

Moje slike — objekti, bile su više pokazne, nego dokazne slike. To što naslikam, toliko mogu ... Sva pitanja: da li može ovako, sa ovim ili bez ovoga, nepotrebna su! Pa ipak, kad su tuđe slike u pitanju dešava mi se da sa prijateljima na izložbama slike „popravljam“, dodajem im ili oduzimam nešto. Mislim da treba prihvatiti napore umjetnika koji su za gledaoca nevidljivi, a za djelo presudni. Slika ponekad treba da ostane u domenu ideje, van materijalizacije.

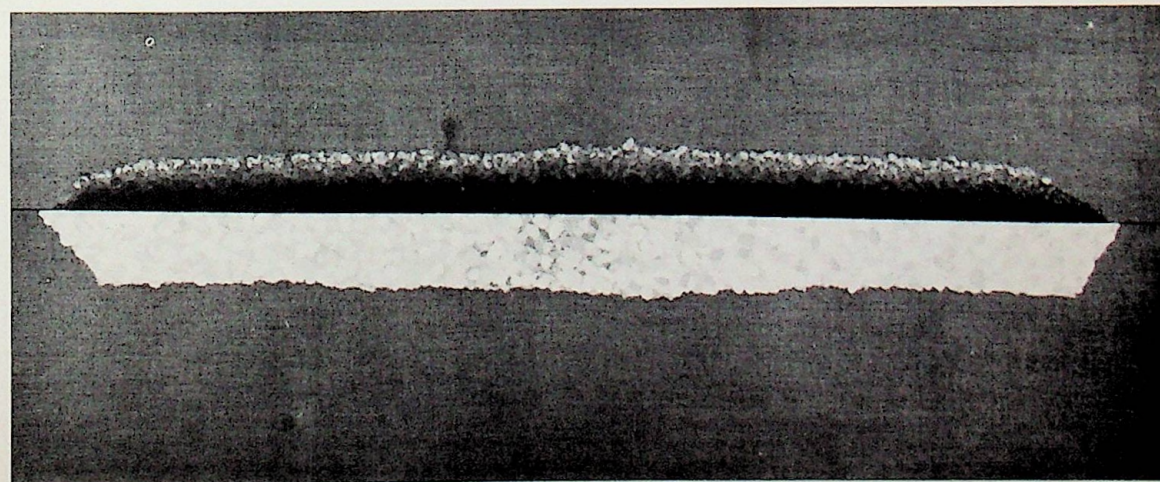
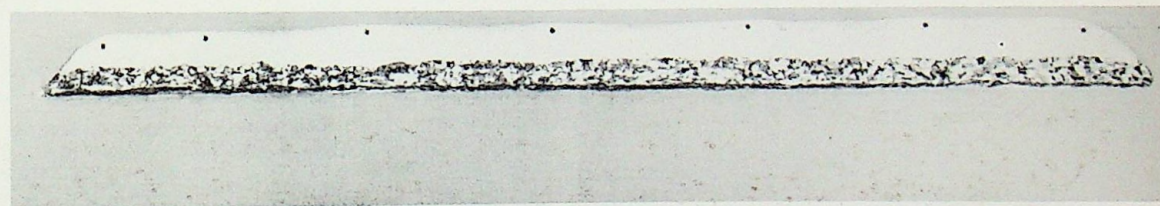
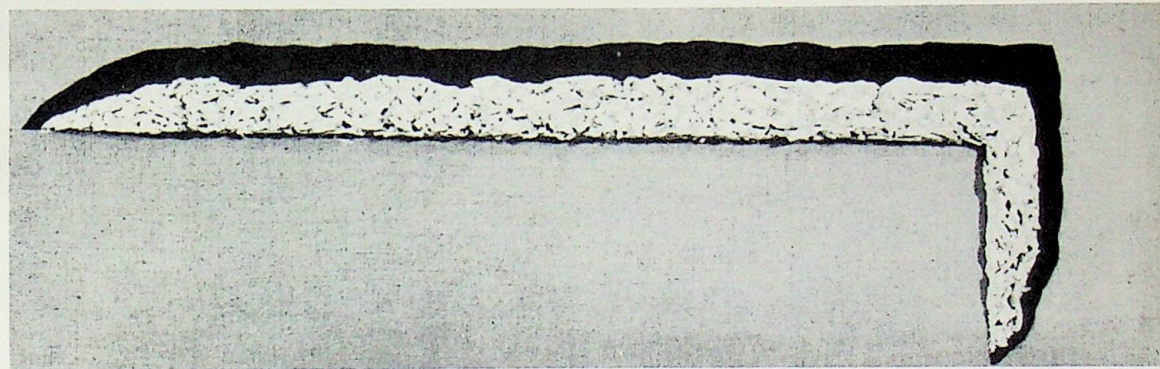
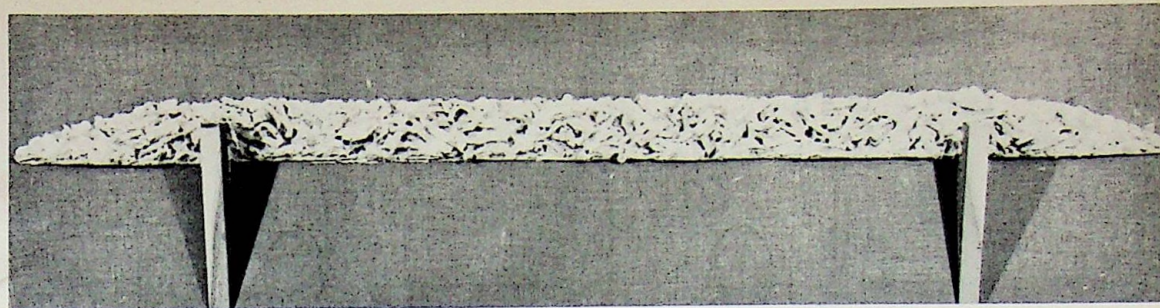
Jedan sistem u slikanju treba da bude kratkotrajan, treba da ustupi mjesto drugom. Mjenjam redoslijed postupka na slici: greške zadržavam za budući kvalitet.

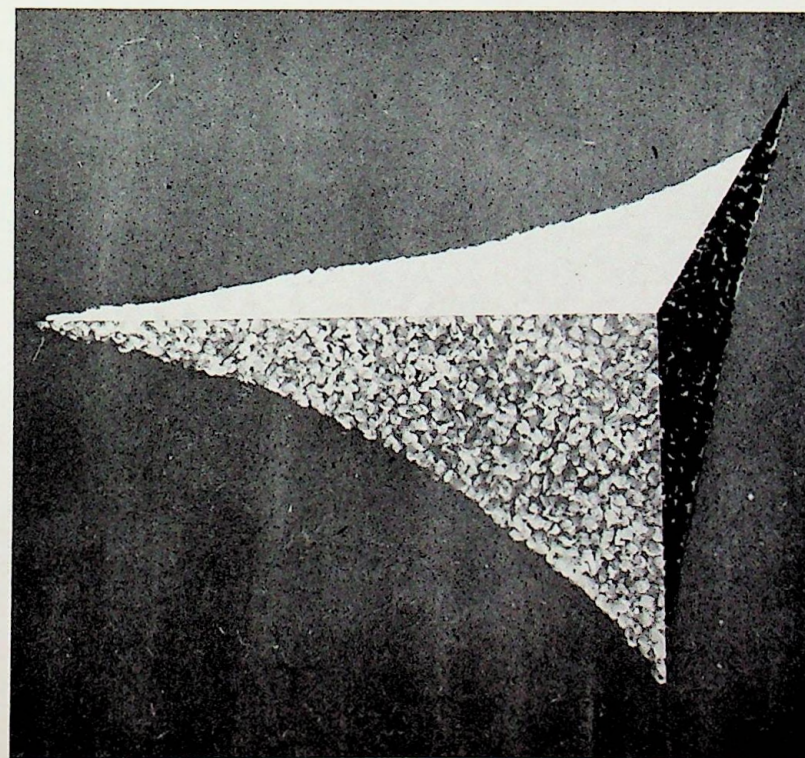
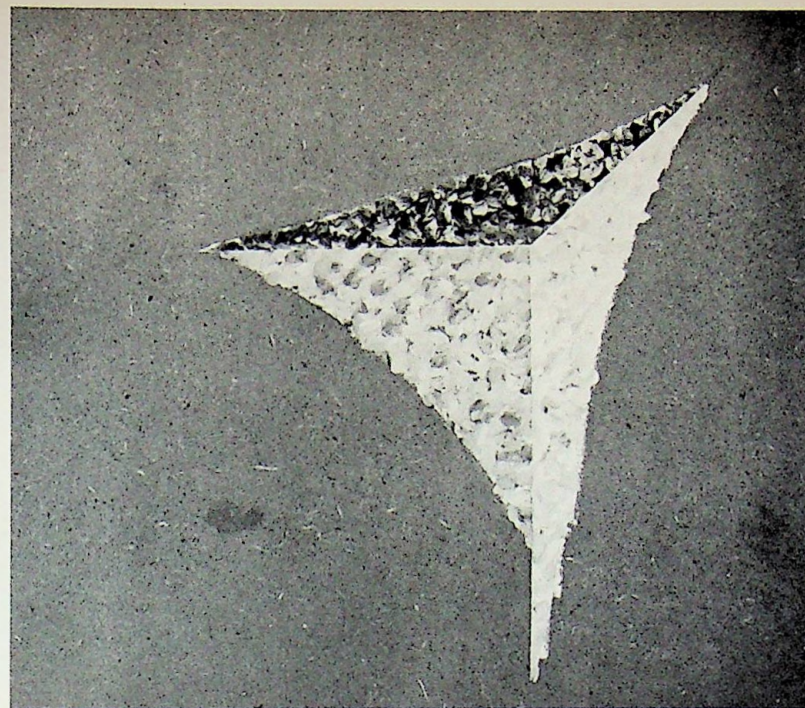
Teško odobravam sliku. Odobranje smatram moralnim činom. Kada to ipak radim — radim sa strahom. Više slikam gledanjem. Većina mojih slika nastaje laganim, postepenim odobravanjem. Ne znam da li treba reći: pronašao sam svoju tehniku, dakle dobio sam svoje slikarstvo. Nova tehnika je jednostavno samo — nova tehnika. I ništa više!

Dešava mi se da svijesno pravim pogrešne stvari u nadi da ću slijedećeg trenutka povjerovati da sam na pravom putu čak i kada su rezultati očajni.

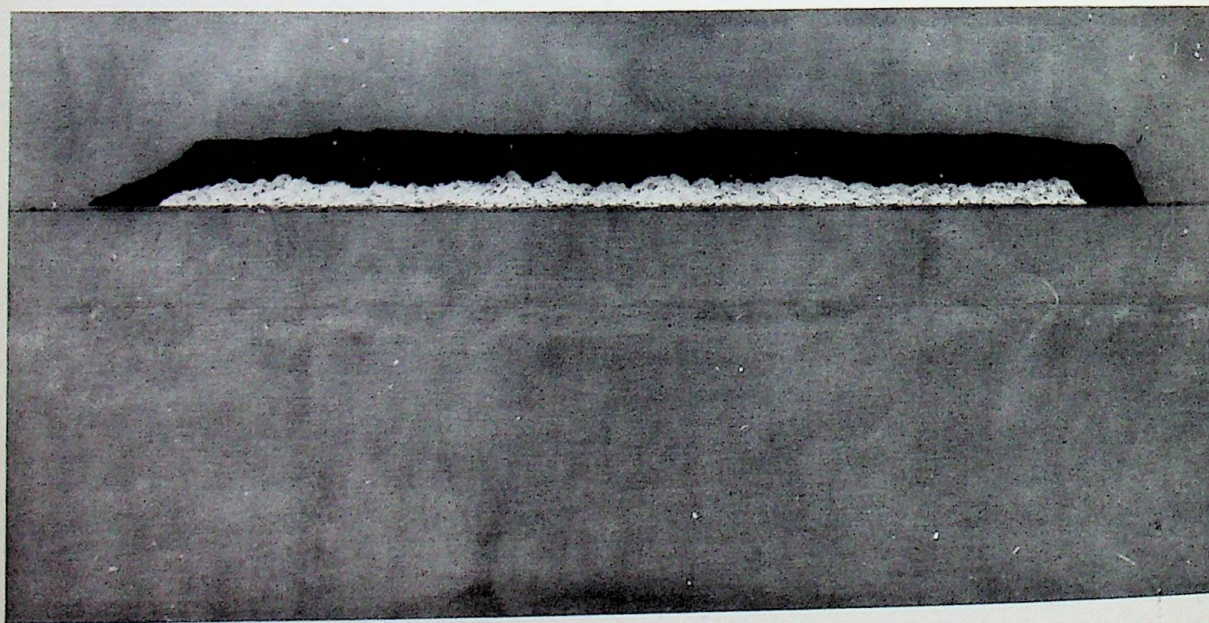
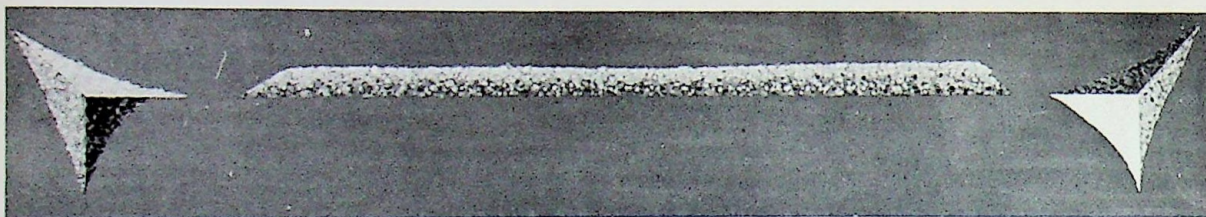
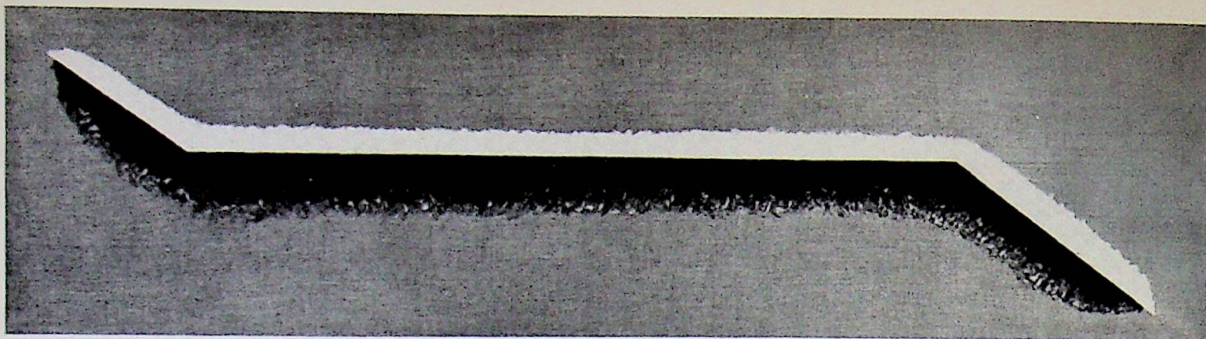
Ne tražim nikakav napor pri gledanju mojih slika. Nemojte mi reći: dosta si uradio, koliko sam uradio to ja znam.

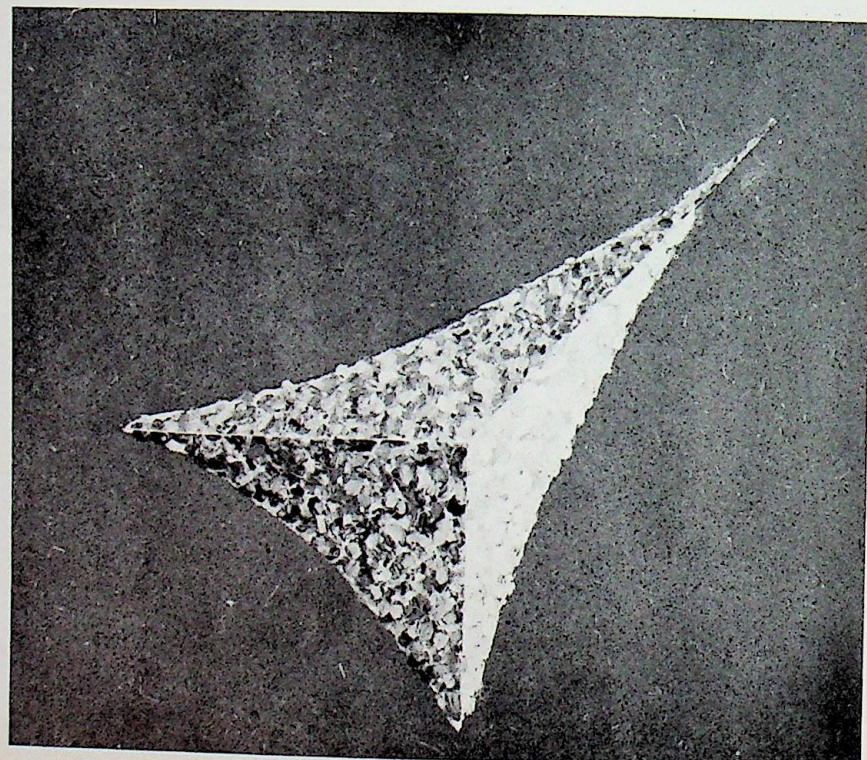
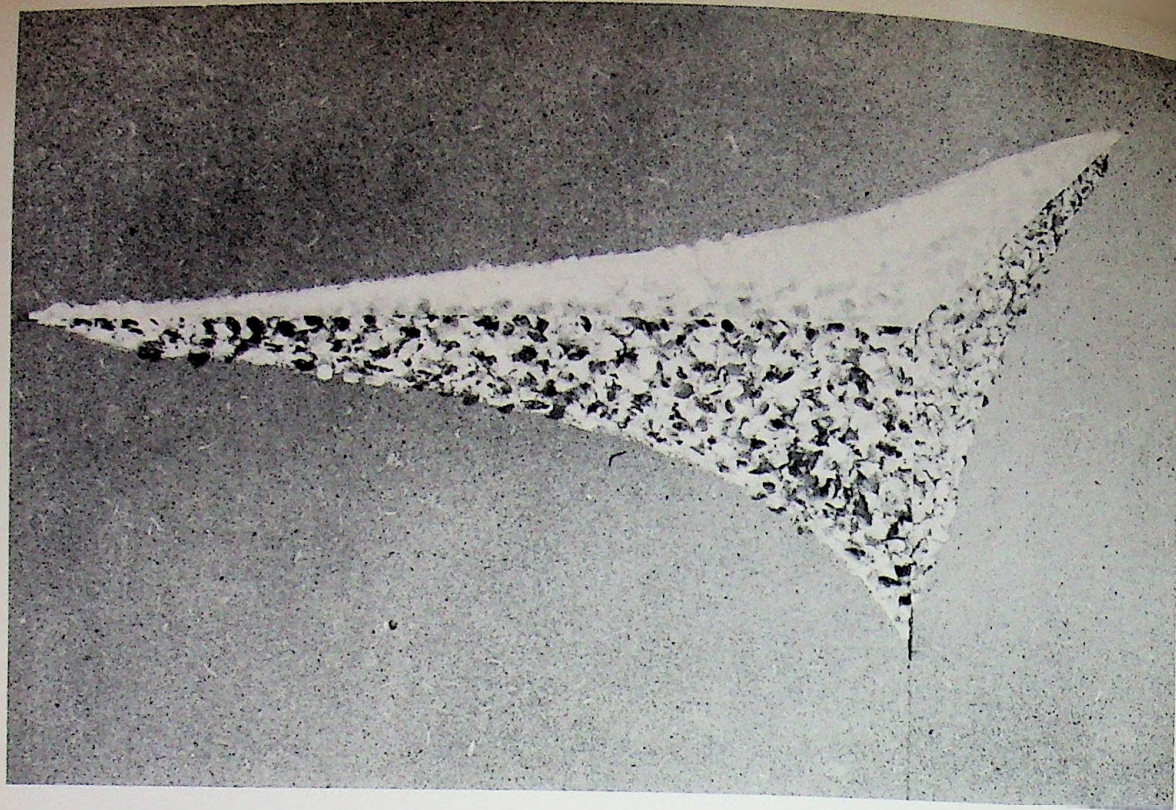
Pitam se često da li dolazim ili odlazim sa ovim svojim idejama.

IZLOZENI RADOVI – SLIKE I OBJEKTI

1. CJEPANICA	1977.	11x11x107 cm	spužva, akrilik, drvo
2. CJEPANICA	1977.	11x11x115 cm	spužva, akrilik, drvo
3. CJEPANICA	1977.	11x11x154 cm	spužva, akrilik, drvo, uže
4. NIVELIRANJE BRDA	1978.	135x200x10 cm	spužva, akrilik, aluminij, libela
5. NIVELIRANJE BRDA	1978.	135x240x10 cm	spužva, akrilik, aluminij
6. NIVELIRANJE BRDA	1978.	56x135x10 cm	spužva, akrilik, uže
7. NIVELIRANJE BRDA	1978.	135x200x10 cm	spužva, akrilik, uže
8. NIVELIRANJE BRDA	1977.	135x200x8 cm	spužva, akrilik, uže
9. NIVELIRANJE OTOKA	1979.	69x17 cm	akrilik na lesonitu
10. GRED A	1979.	74,5x17 cm	akrilik na iverici
11. UGAO	1979.	54,5x35 cm	akrilik na lesonitu
12. VELIKI UGAO	1979.	14,95x35 cm	akrilik na lesonitu
13. NIVELIRANJE BRDA I UGLA	1979.	210x40 cm	akrilik na lesonitu
14. NIVELIRANJE BRDA	1979.	155x27x3 cm	spužva, akrilik na platnu
15. NIVELIRANJE BRDA	1979.	166x32x5 cm	spužva, akrilik na platnu
16. NIVELIRANJE BRDA	1979.	156x26,5x3 cm	spužva, akrilik na platnu
17. UGAONO NIVELIRANJE BRDA	1979.	123x39,5x5 cm	spužva, akrilik na platnu
18. NIVELIRANJE BRDA	1979.	124,5x25x5 cm	spužva, akrilik na platnu
19. UGAONO NIVELIRANJE BRDA	1979.	177x51 cm	akrilik na platnu
20. NIVELIRANJE BRDA SA KLINOVIMA	1979.	151x41x8 cm	spužva, akrilik, daska
21. NIVELIRANJE BRDA	1979.	160,5x22,5x3 cm	spužva, akrilik na platnu
22. UGAONO NIVELIRANJE BRDA	1979.	163x83,5x5 cm	spužva, akrilik na platnu
23. NIVELIRANJE BRDA	1979.	173x71 cm	akrilik na platnu
24. NIVELIRANJE BRDA	1979.	163x71 cm	akrilik na platnu
25. UGAO	1980.	45,5x40 cm	akrilik na lesonitu
26. UGAO	1980.	50x50,5 cm	akrilik na lesonitu
27. GRED A	1979.	139x8x6,5 cm	akrilik, spužva na dasci
28. GRED A	1979.	196x7x9 cm	akrilik, spužva na dasci

SAMOSTALNE IZLOŽBE

- 1960. Trebinje, Dom JNA
- 1965. Rovinj, Gradski muzej
Beograd, Galerija Grafički kolektiv
- 1966. Beograd, Atelje 212
- 1967. Beograd, Salon Muzeja savremene umjetnosti
Novi Sad, Radnički univerzitet
Ljubljana, Mestna galerija
- 1970. Novi Beograd, Radnički univerzitet
- 1973. Beograd, Galerija Kulturnog centra
Sombor, Galerija Likovne jeseni
- 1974. Odžaci, Fabrika „Poljostroj“
London, Grabowsky gallery
Zagreb, Galerija Forum
- 1978. Beograd, Salon Muzeja savremene umetnosti
Zrenjanin, Savremena galerija UK — Ečka
- 1980. Zagreb, Galerija Forum

NAGRADE

- 1965. Nagrada na izložbi Anale u Rovinju
- 1966. I nagrada za slikarstvo na IV bijenalu mladih u Rijeci
- 1968. Nagrada Radio televizije Beograd

VAZNIJE GRUPNE IZLOŽBE

- 1958. Beograd, Mladi i likovno stvaralaštvo
- 1963. Bruklin, XXVII bijenale akvarela
- 1964. Rovinj, Anale
- 1966. Rijeka, IV bijenale mladih
Beograd, VII Oktobarski salon
- 1967. London, Grabowsky Gallery,
Četiri slikara galerije Grabowsky
Beograd, III trijenale
- 1968. Beograd, IX Oktobarski salon
London, Grabowsky Gallery,
Stota izložba galerije
- 1969. Paris, Bijenale mladih
Kairo, Mlada jugoslavenska umjetnost
Slovenj Gradec, Mir, humanost i prijateljstvo
Rijeka, Bijenale mladih
Bolzano, III bijenale di Bolzano
Subotica, Likovni susret
- 1970. Beograd, IV jugoslavenski trijenale
Frankfurt, Galerija 66, Internacionalna minijatura
Čačak, VI memorijal Nadežde Petrović
- 1971. Ljubljana, Sodobna srbska umetnost
Niš, „Sičevo 71“
Rijeka, VI bijenale mladih
Rim, Palazzo delle esposizioni, Beogradska figuracija
Tršić, Vukov sabor, Operacija 30 slova
New Delhi, Trijenale
- 1972. Brno—Prag, Suvremeno jugoslavensko slikarstvo
Skopje, Suvremena srpska umjetnost
- 1974. Oslo, Suvremena jugoslavenska umjetnost
Frankfurt, Suvremena jugoslavenska umjetnost
- 1975. Slovenj Gradec, Mir, humanost i prijateljstvo
- 1977. Beograd, V beogradski trijenale jugoslavenske likovne umjetnosti
- 1978. Venezia, XXXVIII bijenale
- 1979. Karlovac, bijenale akvarela
Vinkovci
Rim, Centro Morandi

Nell'ultima Biennale di Venezia Predrag Nešković s'è imposto all'attenzione della critica internazionale come uno degli artisti più significativi del Padiglione jugoslavo (gli altri erano Frisčić, Mojović, Perčikov, Hadži Boškov, Šijak e il Gruppo di Sempas). Ora approda a Roma con opere appositamente preparate per la presente mostra del tutto in linea con la ricerca che appunto aveva presentato a Venezia e che era stata considerata nel suo paese come una rottura col suo passato di pittore. Infatti, Nešković in precedenza s'era segnalato come uno degli esponenti della pittura figurativa belgradese, tanto che nell'ottobre del 1971, quando il Museo d'Arte Contemporanea di allest al palazzo delle esposizioni nell'ambito della „Settimana di Belgrado a Roma” una mostra di dodici artisti figurativi belgradesi, egli fu uno degli invitati a rappresentare l'arte figurativa della sua città assieme al da noi più noto Veličković, a Otašević, che l'anno successivo la critica italiana poté meglio conoscere alla 36ª Biennale di Venezia, e ad alcuni esponenti del gruppo neosurrealista „Mediala”, tra cui la Ivanjicki, che proprio io proposi a Roma nel 1970, ed a Sejka, che avevo fatto in tempo a conoscere a Belgrado un anno prima della sua morte, avvenuta nel 1970. Chi ha visto quella mostra ed ha buona memoria resterà sorpreso, penso favorevolmente, nel vedere le recenti opere di Nešković, che sono senza alcun dubbio prove d'una raggiunta e spregiudicata maturità artistica. E fa bene l'artista a considerare l'attuale sua ricerca come un traguardo di qualche conto, perché appunto essa lo è.

Per quel che mi riguarda, quando all'ultima Biennale vidi le recenti opere di Nešković, rimasi dispiaciuto di non averle conosciute in precedenza, perché esse avrebbero ben figurato nel mio saggio, appena uscito (Terzo Occhio, n. 11), sulle radici scatologiche dell'arte, e specialmente nella parte riferita al „bastone fecale”, oltre che in quella in cui spiego l'ontogenesi del colore dalla terra, sostituto psichico degli escrementi, appunto. Perché non c'è dubbio che l'uso che Nešković fa del colore rimanda alla terra, come la stessa costante del titolo di Livellamento del colle attesta, e, attraverso questa metafora, ad una forma di coprofilia sublimata come pittura. Del resto, lo stesso procedimento del fare di Nešković, fortemente ancorato allo spremere il colore direttamente dal tubetto in una sorta di defecazione cromatica, la cui importanza si può cogliere se si tengono presenti certi risvolti etimologici delle definizioni di terra (per

Thass-Thienemann il latino terra „deriva da ter-sa, che si potrebbe collegare al greco *τέρσομαι*, 'seccarsi, inaridire', e al latino torreo — ere, 'disseccare al calore del sole'. In inglese si usa l'espressione dry land, 'terra ferma', ma letteralmente 'terra asciutta'”), mi sembra contenere delle pulsioni inconsce, che affondano le radici appunto nella rimozione della coprofilia infantile, come è per ogni pittore, anche se non sempre in forme così palesi come queste attuate da Nešković, il quale con i suoi Ciochi giunge addirittura all'iperbole del „bastone fecale”, di cui Freud mise in evidenza il sostrato fallico.

Insomma, queste opere di Nešković nascono da motivazioni ben più profonde di quelle connesse ad una conquistata opposizione al „fare pittura” e per tanto si propongono come veri e propri reperti d'un inconscio, che ha saputo recuperare l'associazione psichica di terra e colore.

Per questo considero l'affermazione di Nešković: „Quando faccio un quadro, desidero che l'opera mi esca da quello che non so, piuttosto che da quello che so”, come una confessione estremamente illuminante della sua volontà di privilegiare l'inconscio piuttosto che la coscienza. Ed è proprio per tale ragione che personalmente considero l'attuale lavoro di ricerca di Nešković più che una rottura nei confronti del passato, una vera e propria inversione di rotta: Nešković è, infatti, passato da una pittura che aveva i suoi stimoli dall'esterno ad una pittura che nasce dall'interno, cioè dal profondo, per lui ancora tutto da esplorare.

E', a mio avviso, un ribaltamento di non poco conto, che meglio approfondisce certe intuizioni già insite nel suo periodo figurativo.

Senza saperlo, ora Nešković ribadisce che il colore è un'incrostazione, anzi una crosta, appunto come la terra, che assume un valore concreto solo quando è asciutto. Il fatto, poi, che egli prediliga l'acrilico all'olio e forse dovuto ad una motivazione simile a quella che fece prediligere a Tàpies la sabbia, cioè un sostituto fecale. Dietro questa scelta potrebbe reperirsi una certa, quanto creativa, resistenza alla incontrollata riemersione delle pulsioni coprofile, resistenza meglio dichiarata, nei quadri, dall'uso della spugna, che contiene in se stessa l'idea del pulire.

PREDRAG NEŠKOVIC
I „NUOVI ORIZZONTI” DELLA PITTURA

GIORGIO DI GENOVA

Certo, al di là della lettura più strettamente psico-analitica, non va trascurato, soprattutto nei Ciocchi, il recupero oggettualizzato d'un aspetto del materismo, che fu proprio alla stagione informale, così come nell'insistenza a voler livellare il colle è reperibile una necessità di azzerare le accidentalità della terra, cosa che in definitiva suona, ed è ancora un motivo psicologico, come volontà di far ordine nel disordine di natura attraverso una essenzialità che finisce per divenire estrema sintesi. E, ciò facendo, Nešković riesce a tracciare, o meglio a materializzare sulla tela „nuovi orizzonti” del fare pittura.

ČLANOVI GALERIJE FORUM – MEMBERS DE LA GALERIJE FORUM

KOSTA ANGELI RADOVANI
BELIZAR BAHORIĆ
JOSIP DIMINIĆ
IVO FRIŠČIĆ
RAUL GOLDONI
NIVES KAVURIĆ-KURTOVIĆ
ANTE KUDUZ
FERDINAND KULMER
IVAN LOVRENČIĆ
DALIBOR PARAĆ
ŠIME PERIĆ
EDO MURTIĆ
ZLATKO PRICA
NIKOLA REISER
GORANKA MURTIĆ-VRUS

FERDINAND KULMER, GIUSEPPE ZIGAINA, LAZAR VOZAREVIĆ, JOAN MIRO, NIKOLA REISER, EDO MURTIĆ, IVAN LOVRENČIĆ, ZLATKO PRICA, IVO ŠEBALJ, VASKO LIPOVAC, ANTE KUDUZ, ŠIME PERIĆ, ACHILLE PERILLI, OTON POSTRUŽNIK, EMILIO VEDOVA, FRANO ŠIMUNOVIĆ, KSENIJA KANTOCI, STEVO BINIČKI, NIVES KAVURIĆ-KURTOVIĆ, RICHARD MORTENSEN, IVO FRIŠČIĆ, VIRGILIJE NEVJESTIĆ, MILIVOJE NIKOLAJEVIĆ, LOJZE SPACAL, TONI BENETTON, BOŠKO PETROVIĆ, JOVAN SOLDATOVIĆ, JOSIP DIMINIĆ, ANTE JAKIĆ, NIKOLA KOYDL, RAUL GOLDONI, PREDRAG NEŠKOVIĆ, DALIBOR PARAĆ, PETAR HADŽI-BOŠKOV, BOGDAN BOGDANOVIĆ, ALBERT KINERT, MILE SKRAČIĆ, SPASE KUNOVSKI, BORO MITRIČESKI, FADIL VEJZOVIĆ, PIERO TARTICHIO, VLADIMIR STRAŽA, BELIZAR BAHORIĆ, BRANKO RUŽIĆ, GRAFIČARI IZ HAMBURGA, SUVREMENI UMJETNICI IZ SR MAKEDONIJE, MERSAD BERBER, MIODRAG B. PROTIĆ, STANKO JANČIĆ, ANTE KAŠTELANČIĆ, ROBERT RAUSCHENBERG, KOSTA ANGELI RADOVANI, OTO LOGO, GUALTIERO MOCENNI, LJUBOMIR KARINA, RATKO JANJIĆ-JOBO, STOJAN ČELIĆ, ISMAR MUJEZINOVIĆ, EUGEN KOKOT, ŽIVKA KRAUS, MARIJA UJEVIĆ

Izdavač	GALERIJA FORUM CENTRA ZA KULTURU I INFORMACIJE ZAGREBA, TESLINA 16, TEL. 445-693
Za izdavača	DUŠKO PAVLOVIĆ
Odgovorni urednik kataloga	VIŠNJA KNEZOCI-DABAC
Predgovor	GIORGIO DI GENOVA
Prijevod na hrvatski	NINOČKA ČRNILA
Plakat	PREDRAG NEŠKOVIĆ IVICA STANČIN
Fotografije	dr MIODRAG ĐORĐEVIĆ LJUBIVOJE RŠUMOVIĆ
Grafički urednik kataloga	FEDOR LIČINA
Likovna postava izložbe	NIKOLA KUKOLJA PREDRAG NEŠKOVIĆ VIŠNJA KNEZOCI-DABAC
Tehnička postava izložbe	ŽELIMIR MARTINJAK IGOR SOTIROVIĆ
Tisak plakata	ŽELIMIR BAKOVIĆ FOTOGRAFIČKI ATELIER CENTRA ZA KULTURU I INFORMACIJE ZAGREBA, PRERADOVIĆEVA 5
Tisak	SVEUČILIŠNA NAKLADA LIBER
Naklada	400 KOMADA

